EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2021.7.20.
COM(2021) 409 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

a büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló, 2014. április 3-i 2014/41/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv végrehajtásáról

1. BEVEZETÉS

A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló 2014/41/EU irányelv[1] (a továbbiakban: az irányelv) létrehoz egy, a kölcsönös elismerés elvén alapuló egységes, átfogó keretrendszert, amely lehetővé teszi egy tagállam hatóságai számára, hogy bizonyítékot gyűjtsenek egy másik tagállamból.

Az irányelvről szóló javaslat hét tagállam[2] kezdeményezésére jött létre, és a Tanács és az Európai Parlament 2014. április 3-án fogadta el az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 82. cikke (1) bekezdésének a) pontja szerint. Az irányelv Írország és Ciprus kivételével az összes tagállamra nézve kötelező erejű.

Az irányelv a bizonyításfelvétel meglévő keretei, nevezetesen az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló 2000. évi egyezmény[3], az európai bizonyításfelvételi parancsról szóló 2008/978/IB kerethatározat[4] és a bizonyítékkal kapcsolatos biztosítási intézkedést elrendelő határozatokról szóló 2003/577/IB kerethatározat[5] helyébe lép.

Az irányelv célja és főbb elemei az alábbiakban találhatók.

- Az európai nyomozási határozat (ENYH) olyan **bírósági határozat**, amelyet valamely tagállam igazságügyi hatósága ad ki vagy érvényesít abból a célból, hogy egy másik tagállamban egy vagy több konkrét nyomozási cselekményt végezzen el bizonyítékszerzés céljából.

- A büntetőeljárás mindegyik szakaszában **minden nyomozási cselekményre**[6] kiterjed – a közös nyomozócsoport felállításának kivételével.

[1] Az Európai Parlament és a Tanács 2014/41/EU irányelve (2014. április 3.) a büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról (HL L 130., 2014.5.1., 1. o.).
[2] Ausztria, Bulgária, Belgium, Észtország, Szlovénia, Spanyolország és Svédország.
[3] Az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló, 2000. május 29-i egyezmény (HL C 197., 2000.7.12., 1. o.).
[4] A Tanács 2008/978/IB kerethatározata (2008. december 18.) a büntetőeljárások során felhasználandó tárgyak, dokumentumok és adatok megszerzéséhez szükséges európai bizonyításfelvételi parancsról (HL L 350., 2008.12.30., 72. o.). Ezt a kerethatározatot a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés területén egyes jogi aktusok hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. január 20-i (EU) 2016/95 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL L 26., 2016.2.2., 9. o.) hatályon kívül helyezte.
[5] A Tanács 2003/577/IB kerethatározata (2003. július 22.) a vagyonnal vagy bizonyítékkal kapcsolatos biztosítási intézkedést elrendelő határozatoknak az Európai Unióban történő végrehajtásáról (HL L 196., 2003.8.2., 45. o.).
[6] Az ENYH lehetővé teszi például a gyanúsítottak és a tanúk – többek között videokonferencia segítségével történő – meghallgatását, valamint a bankoknál és egyéb pénzintézeteknél vezetett számlákkal kapcsolatos információk gyűjtését, vagy a bizonyítékok biztosítására szolgáló intézkedéseket.

- A tagállamoknak **minden további alaki követelmény nélkül, azonnal el kell ismerniük az ENYH-kat**, és kizárólag bizonyos korlátozott körülmények között, például alapvető nemzetbiztonsági érdekek vagy az alapvető jogok védelme érdekében utasíthatják el őket.

- Az irányelv szigorú **határidőket** szab meg a kért bizonyíték összegyűjtésére.

- Emellett **szabványos formanyomtatványokat** biztosít az ENYH kibocsátásához („A" melléklet), az átvétel visszaigazolásához („B" melléklet) és a titkos távközlési információgyűjtésről szóló értesítés megküldéséhez („C" melléklet)[7].

- Az irányelv ezenfelül számos további, **a védelemhez való jog oltalmára vonatkozó biztosítékot** tartalmaz, különös tekintettel az 1. cikk (3) bekezdésére, a 6. cikkre és a 14. cikkre.

A Bizottság 2021 januárjában az irányelv 20. cikkének módosítását javasolta, hogy az összhangba kerüljön a személyes adatok védelmére vonatkozó uniós szabályokkal[8].

Az irányelv 37. cikke előírja a Bizottság számára, hogy jelentést nyújtson be az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az irányelv alkalmazásáról, mely jelentés mind a mennyiségre, mind a minőségre vonatkozó információkon alapul. A jelentés magában foglalja különösen annak értékelését, hogy az irányelv milyen hatást gyakorolt a büntetőügyekben folytatott együttműködésre és a személyek védelmére, valamint hogy a műszaki fejlődés fényében miként alakult a titkos távközlési információgyűjtésre vonatkozó rendelkezések végrehajtása.

Az első rész leírja az irányelv tagállamok általi végrehajtásának aktuális helyzetét, az ENYH zökkenőmentes működéséhez kulcsfontosságú a főbb rendelkezésekre fókuszálva. A második rész az irányelv tagállamok általi alkalmazásával kapcsolatos főbb elemekről ad áttekintést.

A Bizottság a jelentés összeállításához a tagállamok által az irányelv nemzeti átültető intézkedéseinek bejelentésekor szolgáltatott információkat, továbbá az illetékes tagállami hatóságoknak és ügyvédeknek, valamint az Eurojustnak és az Európai Igazságügyi Hálózatnak (EIH) megküldött kérdőívre adott válaszokat használta fel.

A jelentés az irányelv hatálya alá tartozó összes tagállamra kiterjed.

2. ÁLTALÁNOS ÉRTÉKELÉS

[7] A Tanács közzétette egy, a formanyomtatványok helyes kitöltésére vonatkozó iránymutatást: https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5291-2020-INIT/en/pdf

[8] Javaslat Az Európai Parlament és a Tanács irányelve a 2014/41/EU irányelvnek a személyes adatok védelmére vonatkozó uniós szabályokhoz való hozzáigazítása tekintetében történő módosításáról (COM/2021/21 final).

Az átültetési időszak 2017. május 22-i lejártáig (a 36. cikk (1) bekezdése) mindössze két tagállam jelentette be a szükséges intézkedéseket a Bizottságnak, majd további nyolc tagállam jelentett be intézkedéseket az azt követő napokban és hetekben.

2017 júliusában a Bizottság az EUMSZ 258. cikke szerinti kötelezettségszegési eljárást kezdeményezett 13 tagállammal (Ausztria, Bulgária, Ciprus, Csehország, Görögország, Spanyolország, Horvátország, Luxemburg, Málta, Lengyelország, Portugália, Svédország és Szlovákia) szemben az irányelvet átültető intézkedések bejelentésének elmulasztása miatt. 2018 januárjában a Bizottság indokolással ellátott véleményt küldött Ausztriának, Bulgáriának, Spanyolországnak és Luxemburgnak, mivel azok még ekkor sem jelentették be az átültető intézkedéseiket. 2018 szeptemberéig az irányelv hatálya alá tartozó összes tagállam bejelentette a nemzeti átültető intézkedéseit a Bizottságnak. A bejelentett intézkedések elemzése nem azonosított be jelentős, különálló hiányzó elemeket. Az átültetésre irányuló intézkedésekről való tájékoztatás elmulasztása miatt kezdeményezett kötelezettségszegési eljárás ezért lezárásra került[9].

3. AZ ÉRTÉKELÉS KONKRÉT PONTJAI

3.1. Illetékes hatóságok és központi hatóságok

A 33. cikk (1) bekezdése előírja, hogy a tagállamok kötelesek értesíteni a Bizottságot az ENYH-k kibocsátásában és végrehajtásában illetékes hatóságokról, valamint a központi hatóság(ok)ról, amennyiben a tagállam élni kíván a 7. cikk (3) bekezdésében biztosított lehetőséggel. Ezt az értesítést valamennyi tagállam megküldte a Bizottságnak.

3.1.1. Kibocsátó hatóságok (2. cikk c) pontja)

A 2. cikk c) pontja szerint a kibocsátó hatóság fogalma a bírókra, a bíróságokra, a nyomozási bírókra és az ügyészekre[10] terjed ki. Magában foglal továbbá bármely más, a kibocsátó állam által meghatározott és az adott ügyben a büntetőeljárás során nyomozó hatóságként eljáró illetékes hatóságot, amely a nemzeti jog szerint hatáskörrel rendelkezik a bizonyítékgyűjtés elrendelésére, feltéve, hogy az ENYH-t egy bíró, bíróság, nyomozási bíró vagy ügyész érvényesítette.

[9] Ez nem érinti a Bizottság által bizonyos tagállamokkal szemben abban az esetben megindítható kötelezettségszegési eljárásokat, ha a Bizottság megállapítja, hogy a bejelentett nemzeti átültető intézkedések nem megfelelően ültetik át az irányelvet, vagy rendszerszintű hiányosságok figyelhetők meg az irányelv gyakorlati alkalmazása terén.

[10] Az 1. cikk (1) bekezdése kifejezetten kimondja, hogy az ENYH olyan bírósági határozat, amelyet valamely igazságügyi hatóság ad ki vagy érvényesít.

Az Európai Unió Bírósága megállapította[11], hogy az 1. cikk (1) bekezdése és a 2. cikk c) pontja értelmében vett „igazságügyi hatóság” és a „kibocsátó hatóság” fogalma alá tartozik valamely tagállam ügyésze vagy általánosabban valamely tagállami ügyészség, függetlenül az ügyész vagy az ügyészség és e tagállam végrehajtó hatalma között esetlegesen fennálló, törvényben meghatározott alárendeltségi viszonytól, és attól, hogy az említett ügyész vagy ügyészség ki van téve azon kockázatnak, hogy közvetlenül vagy közvetetten alá lehet rendelve a végrehajtó hatalomtól származó egyedi rendelkezéseknek vagy utasításoknak az európai nyomozási határozat kibocsátására vonatkozó határozat meghozatala keretében.

A tagállamok többségében az ENYH-k kibocsátása terén illetékes hatóságok az ügyészségek, a nyomozási bírók vagy a bíróságok. Egy tagállamban kizárólag a bíróságok rendelkeznek az ENYH-k kibocsátására vonatkozó illetékességgel, míg egy másik tagállam az ügyészség jogaival rendelkező és annak feladatait ellátó adóhatóságát jelölte ki a 2. cikk c) pontjának i. alpontja szerinti kibocsátó igazságügyi hatóságként[12]. A tagállamok kevesebb mint fele élt a lehetőséggel, hogy kinevezzen egy illetékes nyomozó hatóságot, például valamilyen rendvédelmi szervet a 2. cikk c) pontjának ii. alpontja szerinti kibocsátó hatóságként. Bizonyos esetekben közigazgatási hatóságokat jelöltek ki a szabálysértési eljárásokban eljáró kibocsátó hatóságként. Az ilyen ENYH-k esetében ügyészeket, nyomozási bírókat vagy bíróságokat jelöltek ki érvényesítő hatóságként. Egy tagállamban nem neveztek ki érvényesítő hatóságot a közigazgatási hatóság által a szabálysértési eljárásokban kibocsátott ENYH-k esetében. Ezt a rendelkezést szinte valamennyi tagállam megfelelően végrehajtotta.

3.1.2. Végrehajtó hatóságok (2. cikk d) pontja)

A tagállamok nagy többsége kinevezett az ENYH-k kibocsátásában illetékes hatóságokat, valamint végrehajtó hatóságokat is. Egyes tagállamokban az ENYH-k elismerésében és végrehajtásában illetékes hatóságok bűnüldöző vagy közigazgatási hatóságok.

3.1.3. Központi hatóságok (7. cikk (3) bekezdése)

A 7. cikk (3) bekezdése lehetőséget ad a tagállamoknak arra, hogy illetékes hatóságaik támogatására egy vagy több központi hatóságot jelöljenek ki. Ezeket a központi hatóságokat az ENYH adminisztratív továbbításával és átvételével, továbbá az ENYH-val kapcsolatos minden egyéb hivatalos levelezéssel bízzák meg.

A tagállamok jelentős része legalább egy központi hatóságot bejelentett a Bizottságnak. A legtöbb esetben az igazságügyi minisztériumokat jelölték ki központi hatóságként, azonban különböző feladatokat ruháztak rájuk. E központi hatóságok egy része az ENYH-k adminisztratív továbbításával és átvételével segítséget is nyújthat, és csak nagyon kevés tagállam

[11] Lásd: a Bíróság 2020. december 8-i ítélete, Staatsanwaltschaft Wien/A. és társai, C-584/19 PPU, ECLI:EU:C:2020:1002.
[12] Lásd az Európai Unió Bírósága előtt folyamatban lévő C-66/20. sz. ügyet.

kéri, hogy minden beérkező ENYH-t a központi hatóságain keresztül küldjenek meg. Néhány esetben több központi hatóságot is bejelentettek. Egyes tagállamokban a hatóságok segítséget nyújthatnak annak ellenére, hogy nincsenek hivatalosan bejelentve központi hatóságként.

Néhány tagállam további hatáskörökkel (pl. az összes szükséges dokumentum beérkezésének előzetes ellenőrzésére, vagy bizonyos körülmények fennállása esetén az ENYH végrehajtásának megtagadására vonatkozó felelősség) ruházta fel a kijelölt központi hatóságát. Ezt a rendelkezést szinte valamennyi tagállam megfelelően végrehajtotta.

3.2. Az ENYH meghatározása és hatálya, valamint az eljárástípusok, amelyekben ENYH kibocsátható

3.2.1. Az ENYH fogalommeghatározása (1. cikk)

Valamennyi tagállam átültette az 1. cikk (1) bekezdését, amely szerint az ENYH olyan bírósági határozat, amelyet abból a célból adnak ki, hogy egy másik tagállamban egy vagy több konkrét nyomozási cselekményt végezzenek el. A (25) preambulumbekezdés kimondja, hogy az irányelv szabályokat állapít meg a nyomozási cselekményeknek a büntetőeljárás bármely szakaszában – így akár a tárgyalási szakaszban – bizonyításfelvétel céljából való végzésére vonatkozóan. Néhány tagállamban valamely ítélet vagy büntetés végrehajtása során is kibocsátható ENYH. Egy tagállam rendelkezései szerint további eljárási intézkedések vonatkozásában is kiállítható ENYH.

Egyes tagállamok nem hivatkoztak kifejezetten az átültető rendelkezéseikben a gyanúsított vagy a vádlott személy, vagy a nevében eljáró ügyvéd ENYH kibocsátására vonatkozó jogára (1. cikk (3) bekezdése), ennek azonban lehet az az oka, hogy a nemzeti büntetőeljárások már biztosítják ezt a jogot.

A tagállamok döntő többsége nem hivatkozott kifejezetten az alapvető jogokra és a jogelvekre (1. cikk (4) bekezdése) az átültető rendelkezéseiben, néhány tagállam azonban hivatkozott az Európai Unió Alapjogi Chartájára, a nemzeti alkotmányokra vagy az emberi jogok európai egyezményére. Mindamellett a legtöbb tagállam jogsértés esetére kifejezett megtagadási indokká tette az alapvető jogok tiszteletben tartásának a 11. cikk (1) bekezdésének f) pontja szerinti általános feltételét.

3.2.2. Hatály (3. cikk)

Az irányelv 3. cikke szerint az ENYH hatálya valamennyi nyomozási cselekményre kiterjed, kivéve a közös nyomozócsoport létrehozását és a bizonyítékok közös nyomozócsoporton belüli összegyűjtését is. A (9) és a (34) preambulumbekezdés tisztázza, hogy az irányelv nem

vonatkozhat a Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezményben[13] említett határokon átnyúló megfigyelésekre, valamint az elkobzást célzó ideiglenes intézkedésekre.

A legtöbb tagállam kifejezetten átültette a 3. cikket. Néhány tagállam további kivételeket határozott meg – nevezetesen a bűnügyi nyilvántartási adatainak begyűjtését, az eljárásjogi iratok kézbesítésében nyújtott jogsegélyt, a vádlott telefonkonferencia útján való meghallgatását, valamint az elkobzás tárgyát képező tárgyak lefoglalását. Néhány tagállamban a Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény szerinti határon átnyúló megfigyelés kifejezetten kizárásra került az ENYH alkalmazási köréből. Ezt a rendelkezést szinte valamennyi tagállam megfelelően végrehajtotta.

3.2.3. Eljárástípusok (4. cikk)

Az irányelv 4. cikke értelmében valamennyi tagállamban kibocsátható ENYH a büntetőeljárások tekintetében (4. cikk a) pontja). Egy tagállam azonban a kibocsátó államban elkövetett bűncselekménnyel kapcsolatos büntetőeljárásokra hivatkozik, nem pedig „a kibocsátó állam nemzeti joga szerint, bűncselekmény tekintetében" indított büntetőeljárásokra. Néhány tagállam kibocsátó államként kijelentette, hogy a kibocsátó állam nemzeti joga szerint szabálysértésként büntetendő cselekményekkel kapcsolatos eljárásokban kibocsátható ENYH, mivel ezek a cselekmények az irányelv 4. cikkének b) és c) pontja értelmében vett jogszabálysértésnek minősülnek. Az átültető jogszabály számos tagállamban nem hivatkozik kifejezetten az olyan bűncselekményekhez vagy szabálysértésekhez kapcsolódó eljárásokra, amelyekért valamely jogi személy felelősségre vonható vagy büntethető a kibocsátó államban (4. cikk d) pontja). Ezt a rendelkezést szinte valamennyi tagállam megfelelően végrehajtotta.

3.3. Az ENYH kibocsátása

3.3.1. Az ENYH tartalma és formája (5. cikk (1) bekezdés)

Az irányelv 5. cikkének (1) bekezdése meghatározza az ENYH tartalmára vonatkozó követelményeket, és kötelezővé teszi az ENYH-k az irányelv mellékletében foglalt formanyomtatvány formájában való kibocsátását.

A legtöbb tagállam teljeskörűen és megfelelően átültette az irányelvben meghatározott formanyomtatványt.

3.3.2. Az ENYH kibocsátásának feltételei (6. cikk)

A 6. cikk (1) bekezdése szerint ENYH-t a kibocsátó hatóság kizárólag abban az esetben bocsáthat ki, ha a) az ENYH kibocsátása az adott eljárás 4. cikkben említett céljából szükséges

[13] Egyezmény a Benelux Gazdasági Unió államai, a Németországi Szövetségi Köztársaság és a Francia Köztársaság kormányai között a közös határaikon történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről szóló, 1985. június 14-i Schengeni Megállapodás végrehajtásáról (HL L 239., 2000.9.22., 19. o.).

és arányos, figyelembe véve a büntetőeljárás alá vont személy jogait; valamint b) az ENYH-ban megjelölt nyomozási cselekmény(eke)t ugyanezen feltételek mellett egy hasonló belföldi ügyben is elrendelhették volna.

Egyes tagállamokban nem volt megállapítható a 6. cikk (1) bekezdésének kifejezett konkrét átültetése, míg néhány másik tagállamban egyes esetekben nem megfelelő átültetésre került sor.

Számos tagállam nem említette kifejezetten a konzultáció folytatásának lehetőségét a kibocsátó hatósággal az ENYH végrehajtásának fontosságáról (6. cikk (3) bekezdés), ezek közül azonban néhány tagállam horizontális rendelkezéseket fogadott el a kibocsátó hatósággal az ENYH-k elismeréséről és végrehajtásáról folytatott konzultációról. Néhány tagállam úgy ültette át a 6. cikk (3) bekezdését, hogy kizárólag a 6. cikk (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott feltételek keretében hivatkozott a kibocsátó hatósággal folytatandó konzultációra. Néhány tagállam választható opció helyett kötelezővé tette a kibocsátó hatósággal folytatandó konzultációt.

A legtöbb tagállam megfelelően átültette a 6. cikket, azonban néhány tagállam esetében az átültetés nem felel meg az irányelvnek.

3.3.3. Nyelvhasználati szabályok (5. cikk (2)–(3) bekezdése és 33. cikk (1) bekezdésének b) pontja)

Az 5. cikk (3) bekezdésének megfelelően az ENYH-t a kibocsátó állam illetékes hatóságának le kell fordítania a végrehajtó állam hivatalos nyelvére vagy nyelveire, vagy bármely más, a végrehajtó állam által elfogadottnak megjelölt nyelvre.

A legtöbb tagállam teljeskörűen és megfelelően átültette az 5. cikk (3) bekezdését. Nagyon kevés tagállam nem ültette azt át kifejezetten.

A tagállamok több mint fele a 33. cikk (1) bekezdésének b) pontjával összhangban bejelentette, hogy elfogadja a saját nyelvétől eltérő (jellemzően angol) nyelven kibocsátott ENYH-kat is. Néhány tagállam az ilyen nyelv(ek) elfogadását a kérelem sürgősségétől vagy a másik, érintett tagállam kölcsönös kötelezettségvállalásától tette függővé. Néhány tagállam emellett preferenciális nyelvhasználati szabályokat határozott meg bizonyos szomszédos tagállamokra vonatkozóan. A tagállamok nagy többsége meghatározza az átültető jogszabályaiban az ENYH kitöltéséhez vagy lefordításához használható nyelvet abban az esetben, amikor az érintett tagállam a végrehajtó állam, azonban néhány, rendkívül kisszámú tagállam nem határozza meg a nyelvhasználati szabályokat az átültető jogszabályaiban.

3.4. Az ENYH elismerése és végrehajtása

3.4.1. Az ENYH elismerése és végrehajtása (9. cikk)

A 9. cikk értelmében a végrehajtó hatóságnak el kell ismernie az ENYH-t, és biztosítania kell annak végrehajtását ugyanúgy és ugyanolyan feltételekkel, mintha az adott nyomozási cselekményt a végrehajtó állam valamely hatósága rendelte volna el.

Nagyon kevés tagállam nem hivatkozott kifejezetten az ENYH elismerésére vonatkozó kötelezettségére az átültető jogszabályaiban. Egy tagállam az ENYH végrehajtását illetően mérlegelési jogkörre hivatkozott kötelezettség helyett.

A tagállamok többsége megfelelően átültette a 9. cikk (2) bekezdését. Ez a bekezdés előírja a kibocsátó hatóság által kifejezetten feltüntetett alaki követelmények és eljárások betartását, feltéve, hogy az ilyen alaki követelmények és eljárások nem ellentétesek a végrehajtó állam alapvető jogelveivel. Egy tagállam kötelezettség helyett mérlegelési jogkörről rendelkezett. A Bizottság néhány tagállamban nem találta meg a szabálysértési jogi eljárásra vonatkozó rendelkezéseket. Számos tagállam a „nemzeti jogrendre" vagy annak „alapelveire" való hivatkozásként ültette át az „alapvető jogelvekre" való hivatkozást.

A 9. cikk (3) bekezdése előírja a végrehajtó hatóság számára, hogy amennyiben olyan ENYH-t kap kézhez, amelyet nem kibocsátó hatóság állított ki, küldje vissza az ENYH-t a kibocsátó állam részére. A tagállamok döntő többsége megfelelően átültette ezt a rendelkezést, néhány tagállam azonban nem ültette azt át kifejezetten, egy tagállam pedig az elismerés vagy a végrehajtás megtagadásának indokaként ültette azt át.

Néhány tagállam esetében nem volt beazonosítható a 9. cikk (4) és (5) bekezdésének kifejezett átültetése, melyek meghatározzák, hogyan nyújthatnak segítséget a kibocsátó állam hatóságai a végrehajtó államnak az ENYH végrehajtásához. Némely más tagállamban megfelelőségi problémák merültek fel.

3.4.2. Eltérő típusú nyomozási cselekmény igénybevétele (10. cikk)

A 10. cikk (1) bekezdése szerint a végrehajtó hatóságnak az ENYH-ban meghatározottól eltérő nyomozási cselekményhez kell folyamodnia, ha az ENYH-ban megjelölt nyomozási cselekmény a végrehajtó állam jogában nem létezik, vagy az ENYH-ban megjelölt nyomozási cselekményt hasonló belföldi ügyben nem lehetne végrehajtani.

A legtöbb tagállam megfelelően átültette a 10. cikket, míg néhány tagállamban problémák merültek fel a megfeleléssel kapcsolatban. Ezek például azzal voltak kapcsolatosak, hogy egyes tagállamok kötelezettség helyett saját mérlegelési jogkörben választhatóvá tették a végrehajtó hatóság eltérő nyomozási cselekményhez való folyamodását ((1) bekezdés), vagy saját mérlegelési jogkörben választható helyett kötelezővé tették a kisebb beavatkozással járó nyomozási cselekményhez való folyamodást ((3) bekezdés), míg néhány tagállam az (5) bekezdést az elismerés vagy a végrehajtás megtagadásának indokaként ütette át.

3.4.3. Az elismerés vagy a végrehajtás megtagadásának indokai (11. cikk (1) bekezdése, 22. cikk (2) bekezdése, 23. cikk (2) bekezdése, 24. cikk (2) bekezdése, 26. cikk (6) bekezdése, 27. cikk (5) bekezdése, 28. cikk (1) bekezdése, 29. cikk (3) bekezdése, 30. cikk (5) bekezdése)

Az ENYH végrehajtására vonatkozó, a 9. cikk (1) bekezdésében foglalt általános kötelezettséget az elismerés és a végrehajtás megtagadásának a 11. cikk (1) bekezdésében meghatározott mérlegelhető indokai, valamint bizonyos nyomozási cselekmények a 22. cikk (2) bekezdésében, a 23. cikk (2) bekezdésében, a 24. cikk (2) bekezdésében, a 26. cikk (6) bekezdésében, a 27. cikk (5) bekezdésében, a 28. cikk (1) bekezdésében, a 29. cikk (3) bekezdésében és a 30. cikk (5) bekezdésében foglalt további indokai korlátozzák.

A tagállamok több mint fele a 11. cikk (1) bekezdésének megfelelően kötelező érvénnyel ültette át az elismerés vagy a végrehajtás megtagadásának mindegyik vagy valamely indokát, míg a többi tagállam választható lehetőségként ültette át őket. Egyes tagállamok nem ültették át kifejezetten az elismerés vagy a végrehajtás megtagadásának bizonyos indokait a 11. cikk (1) bekezdésének megfelelően. Néhány tagállam vagy nem ültette át az elismerés vagy a végrehajtás megtagadásának indokait, vagy kötelező indokként ültette át a 22. cikk (2) bekezdésében, a 24. cikk (2) bekezdésében, a 26. cikk (6) bekezdésében, a 27. cikk (5) bekezdésében, a 28. cikk (1) bekezdésében, a 29. cikk (3) bekezdésében és a 30. cikk (5) bekezdésében foglalt kiegészítő indokokat.

Jelentős különbségek voltak megállapíthatók az átültetési megközelítések terén a 11. cikk (1) bekezdésének d) pontja tekintetében, mely opcionális indokot biztosít a megtagadásra, amennyiben az ENYH végrehajtása ellentétes lenne a ne bis in idem elvével. Míg egyes tagállamok csak az elvre hivatkoznak, mások megadják annak meghatározását, utóbbiak közül pedig néhányan végrehajtási feltételt is megszabtak ezzel kapcsolatban[14].

A megtagadás az 11. cikk (1) bekezdésének f) pontja szerinti, az alapjogokkal kapcsolatos indokának vonatkozásában számos tagállamban megfelelő átültetésre került sor. Néhány tagállam azonban nem hivatkozott az elismerés vagy a végrehajtás megtagadásának ilyen kifejezett indokára. Mi több, néhány tagállam nem említette az EUMSZ 6. cikkére valamint a Chartára való hivatkozásokat, egyes tagállamok pedig az emberi jogok európai egyezményére, egy tagállam pedig az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítéleteire hivatkoztak.

A végrehajtás megtagadásának a 11. cikk (1) bekezdésének g) pontja szerinti, a kettős büntethetőségre alapuló indokát valamennyi tagállam átültette, míg bizonyos tagállamok kivételeket vagy feltételeket szabtak meg e tekintetben, ami megfelelőségi problémákat vet fel. A bűncselekmények azon kategóriáit illetően, amelyekre vonatkozóan a kettős büntethetőség

[14] Ez a Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény 54. cikkéből ered: „amennyiben elítélés esetén a büntetést már végrehajtották, végrehajtása folyamatban van, vagy az ítélet meghozatalának helye szerinti Szerződő Fél jogszabályainak értelmében azt többé nem lehet végrehajtani.”

vizsgálatát eltörölték, egy tagállam nem zárta ki az ilyen vizsgálat lehetőségét az állampolgárai esetében, míg egy másik tagállam a kényszerintézkedések esetén igen, kivéve, ha ezek az intézkedések bizonyos bűncselekményekre vagy bizonyos küszöbökre korlátozódnak. Egy tagállam lehetőséget biztosít az elismerés vagy a végrehajtás megtagadását alátámasztó ezen indok alkalmazásának kölcsönösségi alapon történő elmaradására. A szabadságelvonással járó intézkedésre való hivatkozás néhány tagállam esetében hiányzik.

Két tagállam nem ültette át a 11. cikk (2) bekezdését, mely kimondja, hogy a megtagadás kettős büntethetőségre alapuló indoka, valamint az elismerés vagy a végrehajtás megtagadásának a 11. cikk (1) bekezdésének h) pontja szerinti indoka nem vonatkozik a 10. cikk (2) bekezdésében említett nyomozási cselekményekre.

A legtöbb tagállam megfelelően átültette a 11. cikk (3) bekezdésében foglalt, az adó-, vám- és devizaügyekkel kapcsolatos bűncselekményekre vonatkozó kivételt, míg néhány tagállamban hiányoznak a végrehajtási intézkedések.

A 11. cikk (4) bekezdése értelmében az ENYH elismerésének vagy végrehajtásának megtagadásáról szóló határozat meghozatala előtt a végrehajtó hatóságnak konzultációt kell folytatnia a kibocsátó hatósággal. A legtöbb tagállam megfelelően átültette ezt a rendelkezést, egyesek azonban csak részlegesen, például a „teljes vagy részleges” és a „haladéktalan” szövegrészek, vagy az elismerés vagy a végrehajtás megtagadásának bizonyos indokai esetében a kibocsátó hatósággal folytatandó konzultációra vonatkozó követelmény kihagyásával ültették azt át.

A 11. cikk (5) bekezdése értelmében amennyiben a kiváltság vagy a mentesség felfüggesztése a végrehajtó állam valamelyik hatóságának hatáskörébe tartozik, a végrehajtó hatóságnak haladéktalanul ilyen irányú megkereséssel kell fordulnia e hatósághoz. Néhány tagállam nem, vagy csak részben ültette át ezt a rendelkezést.

Az ENYH elismerésének vagy a végrehajtásának megtagadását alátámasztó indokon felül néhány tagállam további indokokat határoz meg a nemzeti jogszabályaiban. Ilyen indok például, ha egy ENYH-formanyomtatvány vagy annak fordítása hiányos, hibás vagy nincs megadva, ha egy ENYH-val szemben jogorvoslatot kezdeményeztek, ha egy ENYH visszavonásra kerül, vagy amennyiben más okok miatt nem hajthatók végre eljárási cselekmények.

Az ilyen különböző végrehajtási megközelítések eltérésekhez vezethetnek a különböző jogrendek között, és az irányelv gyakorlati alkalmazását is megnehezíthetik. A Bíróság is megerősítette[15], hogy „az európai nyomozási határozat kétségkívül a kölcsönös bizalom és elismerés elvén alapuló olyan eszköz, amelynek végrehajtása a főszabály, a végrehajtás megtagadása pedig olyan kivételnek tekintendő, amelyet szigorúan kell értelmezni”.

[15] Lásd: a Bíróság 2020. december 8-i ítélete, A és társai, C-584/19, ECLI:EU:C:2020:1002, 64. pont.

3.5. Az elismerésre vagy végrehajtásra vonatkozó határidők, valamint az elismerés vagy a végrehajtás elhalasztásának indokai (12. és 15. cikk)

A 12. cikkben foglalt határidők és elvek fontosak az ENYH hatékonysága szempontjából.

Számos tagállam nem ültette át az (1) bekezdés az elismeréssel vagy végrehajtással kapcsolatos határozat meghozásával és a nyomozási cselekmény elvégzésével kapcsolatos megfogalmazását, mely kimondja, hogy ezeket „ugyanolyan gyorsan és ugyanolyan elsőbbséggel kell megtenni, mint egy hasonló belföldi ügyben”.

Néhány tagállam nem ültette át a (2) bekezdést, amelynek értelmében a végrehajtó hatóságnak figyelembe kell vennie a kibocsátó hatóság kérését, hogy egy ENYH-t rövid határidőn belül vagy egy adott napon hajtson végre.

A (3) bekezdés előírja, hogy a végrehajtó hatóságnak az ENYH elismerésére vagy a végrehajtására vonatkozó döntést a lehető legrövidebb időn belül, és legkésőbb 30 nappal az ENYH-nak az illetékes végrehajtó hatóság általi átvételét követően kell meghoznia. A tagállamok nagy többsége megfelelően átültette a határidőt, de néhány esetben megfelelőségi problémák merültek fel például a kivételek meghatározása tekintetében.

A (4) bekezdés előírja, hogy a végrehajtó hatóságnak késedelem nélkül, de legkésőbb 90 nappal az ENYH elismeréséről vagy végrehajtásáról szóló döntés meghozatalát követően végre kell hajtania a nyomozási cselekményt. Ezt a határidőt valamennyi tagállam előírta a nemzeti jogszabályaiban.

Az (5) és a (6) bekezdés engedélyezi e határidők meghosszabbítását, néhány tagállam azonban látszólag nem hajtotta végre megfelelően ezeket a rendelkezéseket.

Az ENYH elismerése vagy végrehajtása a 15. cikk (1) bekezdésében meghatározott két indok esetében elhalasztható. Amint a halasztás oka megszűnik, a végrehajtó hatóságnak azonnal meg kell tennie a szükséges intézkedéseket az ENYH végrehajtására, és bármilyen, írásbeli dokumentálást lehetővé tevő úton tájékoztatnia kell a kibocsátó hatóságot (15. cikk (2) bekezdése). A legtöbb tagállam megfelelően átültette ezeket a rendelkezéseket. Nagyon kevés tagállam vezetett be az elismerés vagy a végrehajtás elhalasztására vonatkozó kötelezettséget a mérlegelési jogkör biztosítása helyett. Néhány tagállam csak részben ültette át a 15. cikk (2) bekezdését.

3.6. A bizonyíték átadása (13. cikk)

A 13. cikk (1) bekezdése szerint a végrehajtó hatóságnak indokolatlan késedelem nélkül át kell adnia a bizonyítékot a végrehajtó államnak. A bizonyíték átadható közvetlenül a kibocsátó állam az ENYH végrehajtásában a 9. cikk (4) bekezdése szerint segítséget nyújtó illetékes hatóságainak is. Ezt a rendelkezést nem minden tagállam ültette át megfelelően.

A bizonyíték átadása a 13. cikk (2) bekezdése értelmében jogorvoslati határozat megszületéséig felfüggeszthető. Néhány tagállam nem vagy csak részben ültette át ezt a rendelkezést. Egyes tagállamok kötelezettséget írtak elő a bizonyítékok átadásának felfüggesztésére vonatkozóan, és egy tagállam kimondta, hogy a bizonyítékok átadása nem függeszthető fel jogorvoslat következtében.

A 13. cikk (4) bekezdése szerint amennyiben az érintett tárgyakat, dokumentumokat vagy adatokat egyéb eljárásokban is használják, a végrehajtó hatóság ideiglenesen átadhatja a bizonyítékot a kibocsátó államnak. Néhány tagállam nem ültette át ezt a rendelkezést.

3.7. Jogorvoslat (14. cikk)

A (22) preambulumbekezdéssel együtt értelmezett 14. cikk (1) bekezdése kötelezi a tagállamokat annak biztosítására, hogy a hasonló belföldi esetekben igénybe vehetőekkel egyenértékű jogorvoslatok álljanak rendelkezésre az ENYH-ban megjelölt nyomozási cselekmény esetében is.

Számos tagállam nem tisztázta, hogy a hasonló belföldi esetekben igénybe vehetőekkel egyenértékű jogorvoslatok akkor érvényesek az ENYH-ban megjelölt nyomozási cselekmény esetében, ha az ENYH-t a kérdéses tagállamban bocsátják ki. Néhány tagállam nem rendelkezett egyértelműen a végrehajtó államként elvégzendő feladatairól. Számos tagállam jelezte azonban, hogy erre a büntetőeljárásokat szabályozó nemzeti jogszabályok alkalmazandók. Néhány tagállamban az átültető jogszabályok egyedi, az ENYH-ra érvényes jogorvoslatokat határoznak meg.

Egyes tagállamok nem ültették át kifejezetten a 2. bekezdést, amely előírja, hogy az ENYH kibocsátásának érdemi indokait csak a kibocsátó állam vitathatja.

Számos tagállam nem ültette át kifejezetten a rendelkezésről a jogorvoslati lehetőségekkel kapcsolatos tájékoztatásról, a jogorvoslat igénybevételére vonatkozó határidőkről és a jogorvoslati kérelem következményeiről szóló (3), a (4), a (6) és a (7) bekezdést.

Az (5) bekezdés értelmében a kibocsátó hatóságnak és a végrehajtó hatóságnak tájékoztatnia kell egymást a valamely ENYH kiadása, elismerése vagy végrehajtása ellen benyújtott jogorvoslati kérelmekről. Ezt a rendelkezést néhány tagállam egyáltalán nem ültette át, mások pedig nem ültették át megfelelően.

3.8. Tájékoztatási kötelezettség (16. cikk)

Számos tagállam megfelelően átültette a 16. cikkben foglalt, az ENYH kézhezvételének visszaigazolására, valamint a kibocsátó államnak az ENYH elismerése és végrehajtása során egyéb információk biztosítására vonatkozó kötelezettségeket. Néhány tagállam azonban csak részben ültette át a 16. cikket (pl. hiányzik a „késedelem nélkül” és a „haladéktalanul” szövegrész; az ENYH kézhezvételének visszaigazolására vonatkozó kötelezettség nem érvényes a végrehajtó hatóságokra, ha központi hatóság is részt vesz az eljárásban; a 16. cikk (2) bekezdésének b) pontja nincs átültetve).

4. ADATGYŰJTÉS

A Bizottság 2020 szeptemberében kérdőíveket küldött a tagállamok illetékes hatóságainak és ügyvédeinek, valamint az Eurojustnak és az EIH-nek, az irányelv 37. cikke szerinti, a mennyiségre és a minőségre vonatkozó információkat kérve. 19 tagállam illetékes hatóságától, az Eurojusttól és az EIH-tól, valamint 9 ügyvédtől érkezett válasz.

Az illetékes hatóságok válaszaiból megállapítható, hogy az ENYH-t gyakran alkalmazzák: az irányelv alkalmazásának megkezdése óta kibocsátott és végrehajtott ENYH-k száma egy alacsony háromjegyű szám (egy tagállam például 364 ENYH-t bocsátott ki és 180-at kapott végrehajtás céljára) és egy alacsony ötjegyű szám (egy tagállam például mintegy 15 900 ENYH-t bocsátott ki és megközelítőleg 10 500-at kapott végrehajtás céljára) között alakul. Mi több, jelentősen megemelkedett azon ENYH-k száma, amelyekkel kapcsolatban az EIH segítségét kérték: az érték a 2017. évi 255-ről a 2019-es évre 1762-ra nőtt. Ez a segítségnyújtás többek között a hatóságok közötti közvetlen kapcsolattartásra, az együttműködés felgyorsítására és bizonyos jogkérdésekkel vagy egy büntetőügy státuszával kapcsolatos tájékoztatásra terjedt ki. Az irányelv alkalmazásának megkezdése óta 3 348, ENYH-val kapcsolatos ügyben kérték az Eurojust segítségét. A segítségnyújtás típusa esetenként változott, és különböző szakaszokra terjedt ki, az ENYH kibocsátásártól annak elismerésén és végrehajtásán át az utánkövetésig bezárólag.

A legtöbb tagállamban a leggyakrabban kért nyomozási cselekmények közé tartozik többek között a valamely személy meghallgatása és a bankoknál és egyéb pénzintézeteknél vezetett számlákkal kapcsolatos információk gyűjtése. Úgy tűnik azonban, hogy a nyomozási cselekmények legtöbb típusát rendszeresen kérvényezik.

A legtöbb ENYH-t sikeresen végrehajtották (a végrehajtási arány 76,65 % és 96,93 % között alakult az egyes tagállamok esetében), és csak nagyon kevés ENYH-t utasítottak vissza (ezek aránya az összes kibocsátott ENYH 0 %-a és 17 %-a között volt az egyes tagállamok esetében). Bizonyos egyedi esetekben azonban problémák merültek fel az ENYH-k végrehajtásának megtagadását illetően. Ilyen problémák voltak, amikor a végrehajtást a kettős büntethetőség elvére, vagy arra hivatkozva tagadták meg, hogy a kért cselekmény nem volt engedélyezhető a nemzeti jogszabályok értelmében, valamint azok az esetek is, ahol a megtagadás indokai ténybeli

okok, illetve fordítási problémák voltak, beleértve az olyan indokokat is, mint az arányosság, a *de minimis* politika és a Covid19-világjárvány; ezenfelül ideértendők az indoklás nélküli megtagadások is. Csak néhány tagállam hivatkozott a 11. cikk (1) bekezdésének f) pontjára (alapvető jogok) az elismerés és a végrehajtás elutasításának indokaként.

A legtöbb tagállam arról számolt be, hogy az ENYH-k végrehajtására és a bizonyíték átadására 31–60 napon belül került sor, számos tagállam azonban azt jelezte, hogy csak 91–120 nap alatt kapta meg a bizonyítékot a végrehajtó államtól. Sok tagállam megfelelőnek tartja az ENYH-val kapcsolatos határidőket, a tagállamok egy csoportja azonban még sürgős eseteknél is (komoly) egyedi késedelmekről számol be, míg egyes válaszok arra utalnak, hogy a határidők betartása tagállamonként eltérő. Ezen késedelmek okaként a belső eljárásokat, a munkaterhet és a Covid19-világjárványt, valamint egyéb indokokat, például egy idézés kézbesíthetetlenségét jelölték meg. Egyes tagállamok arról számoltak be, hogy ezeket a problémákat közvetlen kapcsolatfelvétellel oldották meg, vagy sürgős ügyek esetén segítséget kaptak az Eurojusttól, az EIH-tól vagy az Europoltól.

A legtöbb tagállam általánosságban véve kielégítőnek tartja az ENYH-k kölcsönös elismerésének jelenlegi keretét a bizonyításfelvételhez. Az elektronikus bizonyítékokra[16] vonatkozóan azonban már nem ez a helyzet, e tekintetben ugyanis a tagállamok továbbra is nagy szükségét látják a konkrét szabályok bevezetésének, amely szükség a digitalizáció és a Covid19-világjárvány fényében még sürgetőbbé vált. A legtöbb tagállam álláspontja szerint az irányelv leegyszerűsítette és felgyorsította a bizonyításfelvételt, és kedvező hatást gyakorolt a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködésre. Az Eurojust és az EIH nagymértékben osztja ezt a véleményt.

Az ENYH zökkenőmentes működését akadályozó nehézségek beazonosításra kerültek – ezek leggyakrabban a formanyomtatvány hosszából és összetettségéből fakadnak. A Bizottság emellett a bizonyításfelvétel nemzeti jogi rendszerei között különbségeket, valamint egyedi esetekben más gyakorlati alkalmazási problémákat is megállapított. Ilyen például az az eset, melyben a végrehajtó állam az ENYH-formanyomtatványon felül a nemzeti határozat (bírósági végzés) megküldését is kéri, vagy a hiányos formanyomtatványok és a rossz minőségű fordítások esete, valamint azok az esetek, amelyekben a végrehajtó állam nem tartotta be a kibocsátó állam által meghatározott konkrét eljárási követelményeket. Az utóbbi problémát néhány tagállam külön kiemelte az ENYH-k keretében megszerzett bizonyítékok bíróságon való elfogadhatóságának összefüggésében. Más tagállamok azonban nem számoltak be nehézségről a bizonyítékok elfogadhatósága kapcsán, vagy nem rendelkeztek ilyen információval. A legtöbb tagállam a nem jogalkotási intézkedéseket preferálta az ENYH működésének javítására, de javaslatokat tettek az űrlap leegyszerűsítésére is.

[16] https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/criminal-justice/e-evidence-cross-border-access-electronic-evidence_en

A titkos távközlési információgyűjtést illetően a legtöbb tagállam vagy nem tudott pontos adatokat szolgáltatni arról, milyen gyakran alkalmazták ezidáig ezt a cselekményt, vagy meglehetősen alacsony számokról számolt be. A 30. cikk esetében a kibocsátott ENYH-k száma az egyes tagállamok esetében 0 és 25 között alakult; a beérkező ENYH-k száma az egyes tagállamok esetében 0 és 90 között volt. A 31. cikket illetően a kiküldött értesítések száma az egyes tagállamok esetében 0 és legalább 40 között mozgott; a beérkező értesítések száma az egyes tagállamok esetében 0 és 35 között volt). A tagállamok többsége nem tudta megadni, hány esetben került megtagadásra a titkos távközlési információgyűjtés (a 30. vagy 31. cikk értelmében), vagy rendkívül alacsony értékekről számolt be.

Az irányelv a titkos távközlési információgyűjtésre vonatkozó, a technikai fejlődést figyelembe vevő rendelkezéseit illetően a tagállamok többsége azt jelezte, hogy e tekintetben kielégítőnek találta az irányelvet, és úgy vélte, hogy a kihívások nem küzdhetők le jogalkotás útján. Néhány tagállam az irányelv hatályának további pontosítását, vagy az úgynevezett over-the-top (OTT) szolgáltatók konkrét szabályozását javasolta. Egyes tagállamok egyáltalán nem foglaltak állást ebben a kérdésben.

2018 őszén az eltárolt elektronikus bizonyítékok határokon átnyúló elérésére vonatkozó újonnan javasolt szabályok megvitatásának keretében a Bizottság egyeztetett a tagállamokkal a jelenlegi problémákról és a határokon átnyúló valós idejű információgyűjtés fejlesztésének lehetséges megoldásairól. Ezek a konzultációk rámutattak, hogy a lehallgatást elrendelő végzések kibocsátásának a tagállamok nemzeti jogszabályaiban meghatározott feltételei (például az intézkedés használatának bizonyos bűncselekményekre vagy konkrét büntetési küszöbökre való korlátozása) nagymértékben eltérnek, és azt mutatták, hogy főként technikai kihívások merültek fel az adatok határokon átnyúló továbbításával kapcsolatban. Ennek ellenére megfelelő és hasznos eszköznek találták a meglévő ENYH-rendszert a tagállamok közötti, határokon átnyúló kérések kezelésére. A konzultációk arra is rámutattak, hogy a jogalkotási intézkedéseket – többek között a valós idejű információgyűjtés az e-bizonyítékokról szóló javasolt csomag részeként való kezelését és az eltérő nemzeti feltételek a jelenlegi nehézségek kezelése érdekében történő harmonizálását – nem tekintették megfelelőnek. A megfelelőségértékelés végezetül azt is kimutatta, hogy míg a legtöbb tagállam megfelelően átültette a 30. és a 31. cikket, néhány tagállam nem ültette át ezen rendelkezések bizonyos részeit, vagy más módon nem felelt meg az irányelvnek, például azért, mert az elismerés vagy a végrehajtás megtagadásának választható indokait írta elő kötelező indokok helyett.

Mind az EIH, mind az Eurojust nehézségekről számolt be[17] az irányelv gyakorlati alkalmazását illetően például a sürgős ügyek kezelésével, a rossz minőségű fordításokkal, az ENYH formanyomtatványok gyengeségeivel, a „specialitás szabályára” vonatkozó konkrét szabályozás

[17] Az Eurojust és az EIH számos gyakorlati alkalmazási problémáról beszámolt, például az Eurojust és az EIH 2019. júniusi közös jelentésében, valamint az Eurojust által kezelt ügyekről szóló 2020. novemberi jelentésben.

hiányával és a különféleképpen értelmezett rendelkezésekkel kapcsolatban. Ennek kezelésére jogalkotási és nem jogalkotási intézkedések megtételét egyaránt javasolták.

Az ügyvédek válaszai az mutatták, hogy korlátozott gyakorlati tapasztalattal rendelkeznek az ENYH-kkal kapcsolatban. A válaszokban nem vagy csak nagyon korlátozott mértékben számoltak be az ENYH-k kibocsátásának megtámadásával, illetve annak elismerésével és végrehajtásával kapcsolatos tapasztalatról. A válaszok egy kis része azt mutatta, hogy a védelem más tagállamból való bizonyítékgyűjtésre irányuló kérelmeinek (1. cikk (3) bekezdése) ritkán adtak helyt. Egyes válaszok kiemelték, hogy az ENYH fontos szerepet tölt be az európai elfogatóparancs kiegészítésében[18]. Bár számos válasz arra engedett következtetni, hogy az ENYH-k jelenlegi kölcsönös elismerési kerete kielégítően biztosítja az alapvető jogok védelmét, érkezett néhány javaslat az ENYH-k működésének jogalkotási vagy nem jogalkotási intézkedésen keresztül történő javítására.

Sok tagállami illetékes hatóság, ügyvéd és különösen az EIH és az Eurojust megnevezett bizonyos bevált gyakorlatokat. Ezek között szerepelt például a hatóságok közötti közvetlen konzultáció, a gyakorló szakemberek képzése, a koordinációs értekezletek vagy az ENYH használatával kapcsolatos publikációk közzététele.

5. KÖVETKEZTETÉS

Az irányelv az Unión belüli bizonyításfelvétel alapvető eszköze. A kölcsönös elismerés elvén alapuló új megközelítést fogad el a bizonyítékok büntetőügyekben való megszerzése érdekében. Összességében az irányelv a korábbi eszközökhöz képest uniós hozzáadott értéket teremtett a bizonyításfelvételi folyamat leegyszerűsítésével és a folyamatra vonatkozó konkrét határidők előírásával.

Jelen értékelés elismeri a tagállamok eddigi erőfeszítéseit, de arra is rámutat, hogy az irányelv bizonyos kulcsfontosságú rendelkezéseivel, például az elismerés és a végrehajtás megtagadásának indokaival kapcsolatban még mindig nehézségek állnak fenn. A Bizottság továbbra is vizsgálni fogja a tagállamok irányelvnek való megfelelését, és megteszi a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy biztosítsa a rendelkezéseknek való megfelelést az Európai Unió teljes területén.[19]

[18] A Tanács 2002/584/IB kerethatározata (2002. június 13.) az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról (HL L 190., 2002.7.18., 1. o.).

[19] A Bizottság „Uniós jog: Jobb eredmények elérése a jobb alkalmazás révén” című közleményében (C/2016/8600) meghatározott végrehajtási stratégiájával összhangban a Bizottság kiemelten vizsgálja azokat az eseteket, ahol a tagállamok nem megfelelően ültettek át irányelveket.

A Bizottság egyúttal szorosan együttműködik a tagállamokkal az irányelv végrehajtásával kapcsolatos nehézségek leküzdésében. Az irányelv elfogadása óta a Bizottság 3 szakértői ülést szervezett annak érdekében, hogy támogassa a tagállamokat az irányelv gyakorlati alkalmazásában.[20] Ezen túlmenően a Bizottság előmozdítja – elsősorban pénzügyi támogatás útján – az ENYH eredményes alkalmazását azzal, hogy felhívja a figyelmet az európai védelmi határozat rendelkezésre állására, és hangsúlyozza a szakemberek ezzel kapcsolatos képzésének szükségességét.[21] Kifejlesztette ezenfelül az elektronikus bizonyítékok digitális cseréjére szolgáló rendszert (eEDES), egy informatikai eszközt, amelyet a tagállamok az ENYH-k gyors és biztonságos, digitális formában, az irányelvben meghatározott követelmények betartásával történő cseréjére használhatnak. A rendszer alkalmazható továbbá az elektronikus bizonyítékok és a kapcsolódó bizonyítékok a végrehajtó tagállamból a kibocsátó tagállamba való továbbítására is. A 2020. december 2-án elfogadott, az igazságszolgáltatás digitalizációjáról szóló közleményében[22] a Bizottság minden tagállamot az eEDES-hez való csatlakozásra ösztönzött, mivel ez várhatóan tovább fokozná az irányelv hatékonyságát.

Végezetül, az elektronikus bizonyítékokra vonatkozó jövőbeni szabályoknak[23] ki kell egészíteniük az irányelvet, és gyors eljárásokat kell bevezetniük, amelyek tükrözik az elektronikus bizonyítékok sajátosságait, valamint kielégítik a gyakorló szakemberek sürgős és növekvő szükségleteit.

[20] 2016. január 25-én, 2016. május 18-án és 2017. június 22-én.
[21] Az Európai Parlament és a Tanács jövőbeni rendelete a Jogérvényesülés program létrehozásáról.
[22] A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az igazságszolgáltatás digitalizációja az Európai Unióban Lehetőségek eszköztára (COM/2020/710 final).
[23] A büntetőügybeli elektronikus bizonyítékokra vonatkozó, közlésre és megőrzésre kötelező európai határozatokról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló javaslat (COM/2018/225 final), valamint a jogi képviselőknek a büntetőeljárásban bizonyítékok összegyűjtése céljából történő kinevezéséről szóló harmonizált szabályok meghatározásáról szóló európai parlamenti és tanácsi irányelvre irányuló javaslat (COM/2018/226 final).